

Ярыкъландырывдан таба даъват этив

Дагъыстан муфтени ярыкъландырыв масъалаланы ишлерин юрютеген орунбасары Идрис Асадулаев булангъы баянлыкъ

Белгили йимик, билим алыв – гъар бусурман-ны борчу. Аллагъга макътав болсун, гъалиги заманда шо муратгъа етишмек учун бары да имканлыкълар бар: китаплар, интернет, газетлер, жумагюнго ваъзалар – къайсы да билим топламагъа ёл ача. Шолар булан бирче, унутсакъ яда эринсек, билимни бизге етишдирмеге гъаракат этегенлер де арабызда бар. Муна бугюн шолар иш юрютегенлер булан лакъыр этебиз.

3 БЕТ

КЪЫЛЫКЪ

Саламатлыкъ ва ювашлыкъ

Саламатлыкъны ва ювашлыкъны кюрчюсю

Саламатлыкъ (таваду) – шо толу кюйде Къудратны Есине таби болув ва гъеч къаршы турувсуз. Ону гёрсетивлерин къабул этив. Ювашлыкъ (хушу) буса – шо юрекни бары да тергею лап таза Аллагъны гъакъындагъы атлагъа бакъдырагъанлыкъ. Олай да айтылагъан кюйде, ювашлыкъ – шо бары да яшыртгъын затланы билеген Аллагъны алдында озъюню бир агъамияты да ёкълыкъгъа тюшюнюв. Къудратны Еси булай айтгъан (маънасы): **«Рагъмулу Аллагъны гъакъ герти къуллаары шолар ерге саламат басып юрюгенлердир, озълеге авамлар бакъса, олагъа гюнагъдан сакъланып жавап берегенлердир»** (сура «Аль-Фуркъан», аят 63). Яни, олар озълени саламат ва юваш тутагъан, сабур, октемсиз намуслу муъминлердир, авамлар олагъа соравлар берип бакъса, арив жаваплар къайтарыр.

5 БЕТ

БИЛМЕГЕ ЯХШЫ

Уланларыгъызгъа Мугъаммат деп ат къююгъуз

Гъар тюрлю муълумат къуралларда, «Мугъаммат – Европада лап кёп яйылгъан ат» деген башланы кёп гёрме боласан. Америкада да Мугъаммат деген аты булангъы адамланы санаву артып тербей.

Шо тамаша иш тюгюл. Нечикчи Къуръанда туврадан-тувра булай айтыла: **«Биз (Аллагъ) сени атынгъны оьр этдик»** (сура «Инширах», аят4).

Биринчилай, Аллагъны бирлигини гъакъындагъы формуланы экинчи бёлюгю Мугъамматны атын эсгеривден къурулгъан. Экинчилай, азан охувда да шо ат эсгериле. Сонг гъар бусурман Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ атын эсгерме ва огъар макътавлар этме борчлу. Кюйге къарагъанда, бу дюньяда Къыямат гюнге ерли Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ аты эсгерилмейли бир секунд да оьгмей. Илму ахтарывланы натижасында алимлер дюнья шарында токътавсуз азан охула – заман шолар къурулушгъан. Шолар барысы да, намазда эсгергенлени ва Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ салават салагъанланы къошмагъанда.

4 БЕТ

ВАЪЗА

Игъляс деген недир?

Гъюрметли дин къардашларым ва къызардашларым! Этеген ибадатларыбызны, яхшы амалларыбызны таза юрек булан, Аллагъны разилигин алмакъ учун этмекни гъакъында айтмагъа сюемен бугюн, Аллагъ буюрса. Аллагъ таала Къуръан аятларда бизге, этеген ибадатны таза кюйде этигиз, деп кёп керен буюра. Аллагъ учун, Аллагъны разилигин алмакъ учун этилмеген ибадатны, яхшы амалны, о яхшы амал нечакъы уллу болса да, кёп болса да, Аллагъ учун этилмесе, Аллагъ ону къабул этмей. Къылынагъан намазлар, тутулагъан оразалар, гъажлар, закятсадагъалар ва башгъа тюрлю яхшы амаллар, янгыз Аллагъны разилиги учун этилмесе, Аллагъ оланы бирисин де къабул этмей, Аллагъ янындан бизге бир зувап да болмай. О саялы бизге гъар заман этеген яхшы амалларыбызны Аллагъны разилигин алмакъ учун этмеге герек. Пайхаммарыбыз ﷺ булай айтгъан: **«Гертиден де, гъар бир амал негетге гёредир ва гъар бир гишиге негетине гёре болажакъдыр...»** (Бухари, Муслим). Бу гъадисден бизге кёп зат англашыла.

4 БЕТ

Районну башы булан ёлугъув

2 БЕТ

Адамлар не деп айтар?..

3 БЕТ

Заманында тынмакъны гъажатлыгъыны гъакъында

5 БЕТ

Динчиликни гъакъында

6 БЕТ

Комитет ишини жамын чыгъара

26-нчы январьда Магъачкъалада «Дослукъну Уьюнде» ДР-ны дин ишлеге къарайган Комитети оьтген 2016-нчы йылны гъасиллерин чыгъарыгъа багъышлагъан жыйынын оьтгерди.

Генгешни ишинде Дагъыстанны муфтиси Агъмат Абдулаев, эсгерилген Комитетни председатели Магъаммат Абдурагъманов, Аманлыкъ Советни секретары Абдулмуслим Абдулмуслимов, жамият ва дин чалышывчулар, гъукумат къурумланы вакиллери ортакъчылыкъ этди.

Озьюню сэйлевюнде муфти Агъмат Абдулаев Комитет булан бирликдеги иш натижалы болмай къалмасны ташдырды, Дагъыстанны аманлыгъы учун шоллай гъаракатны бирден-бир гючлендирмеге ва шо ёлда къасткъылмагъа чакъырды.

– Бизин булай гъаракатыбыз ва ёлугъуларыбыз жамиятыбызда паракатлыкъ ва гележегибиз яхшы болургъа талпыныв барны гёрсете. Дагъыстандан чыкъгъан ва тышда яшайгъан бизин якълылар булан да иш юрюлегени эсгерер эдим. Бизин якълылар ругъкъылыкъ якъдан языкъ болмайгъангъа умут барны белгиси. Олай да охув ожакъларда юрюлеген ишни де бирче этмеге, яхшылашдырмагъа ва гючлендирмеге агъамияты бар. Этген яхшы ишлерибизни Есибиз Аллагъ рагъмусуна гёре шабагъатласын, бизге гюч де, къуават да берсин ва Дагъыстаныбызгъа чечекленив берсин, – деди республиканы муфтиси.

Имамланы билимин артдырыв

Январь айны ахырларында Дагъыстан муфтиятта имамланы билим даражасын артдырыв курслар оьтгеривге байлавлу жыйын болду. Бу масъалагъа гёре пикру алышдырмакъ учун Дагъыстан муфтини орунбасары Агъмат Кахаев алимлини, имамланы, муфтиятны бёлоклерини башчыларын, оьзге ругъанилени чакъыра.

Ойлашмагъа деп бир-нече масъала арагъа чыгъа. Масала, республиканы имамланы ва оьзге ругъанилени билимин артдырыгъа багъышлангъан курслар нечик, не къайдада болажагъы гъакъда айтылды. Гъалиге белгили кюйде, шо курслар дёрт жума юрюлежек. Шо заманы ичинде охумагъа гелгенлер бу тармакъларда билим алажакъ: акъыда илму, дин юриспруденция, гъадис илму, Сыйлы Къуръанны тюз охув, ярыкъландырыв ишни кюр-

чолери, дилбарлыкъ.

Курсланы охуп битген ругъанилеге олар хас кюйде билимин артдыргъаны белгиленген сертификатлар берилежек. Булай этилегенни маънасы баргъа биревню де шеклиги ёкъ, пайдасы болса тюзюл. Аллагъ буюрса, бу курслар имамларыбызгъа ва оьзге ругъа-

нилерибизге билимин артдырыгъа кёмек этер, олар да бизге этеген ваъзанастигъатлары дагъыдан дагъы таъсирли болур.

Къарабудагъгент бойдан

Охувчулагъа – насигъат

Къышлыкъ каникуллардан сонг, Манасгент орта школаны охувчуларына Къарабудагъгент районну имамы Абдулла Гъажимоллаев, районну ярыкъландырыв бёлюкню къулдукъчулары булан бирче ёлугъув оьтгерди, ваъзанастигъат этди. Школаны оьр класларыны охувчуларына «Бусурманны ругъ келпети», «Экстремизмни ва террорчулукъну къоркъунчулукъ» деген темалагъа гёре докладлар этди.

Озьюню сэйлевюнде А.Гъажимоллаев герти бусурманны къылыклары нечик болмагъа герегени суратлады. Муъмин адам пайдалы билим алмакъны агъамиятыгъыны, уллулагъа гъюрмет этивню, айланадагъылагъа чыдамлы янашмагъа гереки гъакъында тындырыкълы айтды.

– Гъалиге заманны аслу балагъларыны бириси – интернетни тюз кюйде пайдаландырып болмайгъанлыкъ. Денгиз-дерия йимик уллу итернетни къоллайгъанда нече де сакъ болмагъа тарыкъ. Бизге зарал этмеге болар йимик затлардан сакъланмагъа тарыкъ, – деди А.Гъажимоллаев.

Бабаюрт бойдан

Районну башы булан ёлугъув

Районну имамы Агъабали Мурзаев ярыкъландырыв ишни ругъанилер ерли гъакимият булан бирче этмеге гереки яхшы англай. Шогъар гёре, ол болагъан чакъы кёп ва тыгъыс кюйде Бабаюрт район администрацияны башы ва оьзге жаваплы къулдукъчулар булан бирче иш кюрмагъа къасткъыла.

Шолайлыкъда, артагъы гюнлерде ол Бабаюрт районну башы Элдар Къарагишиев булан ёлукъгъан болгъан. Лакъырлашывну барышында А.Мурзаев районда ругъкъылыкъ булан байлавлу этилеген ишни, экстремизмни ва террорчулукъну алдын алмакъ учун этилеген гъаракатны гъакъында айтды.

– Ишибизде биз халкъны бары да къатларын кюршайбыз ва этилеген гъаракатыбыз натижалы болсун учун къасткъылабыз. Аслусу биз оьсюп гелеген наслуну экстремизм агъымлагъа батмакълыкъдан къорумагъыны гъайын

этебиз. Ругъанилер, ерли гъакимият, жамият бирликде иш кюрса, этилеген гъаракат натижасыз къалмас, Аллагъ буюрса, – деди А.Мурзаев.

Оьз гезигинде районну башы ерли гъакимиятны вакиллери ругъанилер булан тыгъыс кюйде иш гёрмекни агъамияты уллу экенни айтды ва бирче этилеген ишге оьзлерден болагъан бары да кёмегин этерге инандырды.

Хасавюрт бойдан

Докторлар булан ёлугъув

Ярыкъландырыв иш бир мюгълетте де токъталмагъа герекемей. Аллагъгъа шокюр, бу иш бир ерде турмай, ерлердеги ругъанилер халкъгъа динни англамакъ учун оьзлерден болагъан ишни эте. Тюрлю-тюрлю идараланы арасында савлукъ сакълаву тармагъы гёрмекли ерни тутта, неге тюзюл мундагъа къулдукъчулар хыйлы халкъ булан къатнай, олагъа таъсир эте.

Булан билими, адам къылыгъы оьр даражада болмагъа гереклиги ачыкъ ва шо саялы олагъа бакъгъан агъамият да осал болмагъа тюзмей. Хасавюрт районда шону яхшы англай ва чакъда бир савлукъ сакълаву къулдукъчулары булан насигъат-ваъза ёрукъда ёлугъулар оьтгерге. Шоланы арта болгъан бирисинде башында поликлиниканы баш врачы Шигъамагъаммат Дугужев де булан, районну имамы Ражаб Ханмирзаев де булан

бирче ярыкъландырыв бёлюкню ерли вакиллери ортакъчылыкъ этди.

Савлукъ сакълав булан машгъулагъа Р.Ханмирзаев олар юрютеген касбу нече де агъамиятлы ва пайдалы экенни айтды, этеген иши саялы баракалла билдирди.

– Медицина – Есибиз Аллагъ берген савгъат, шо бизин савлугъубузгъа пайда гелтире. Врачлар Аллагъгъа ибадат этеген, Къуръан охуйгъан адамлар йимик, неге тюзюл савлукъ сакълав – Есибизге ибадат этив санала. Аллагъны разилигин къазанмакъ учун негет де таза болмагъа тарыкъ, – деди Р.Ханмирзаев.

Оьз гезигинде Ш.Дугужев районну имамына ва оьзге ругъанилеге булай ёлугъулар этегенге, ярыкъландырыв ишни юрютегенге баракалла билдирди, булай жыйынланы уллу маънасы ва пайдасы барны да айтды.

Туршунай юртну жамияты

Районгъа белгиленген янги имам Агъабали Мурзаев Бабаюрт якълардагъы бары да юрт жамиятлар булан таныш болувун узата. Шоллай гетген айны ахырларында ол Туршунай юртда болду, ерли халкъ ва юртну имамы булан ёлукъду.

Жыйында А.Мурзаев ругъани-

лер районда этеген ярыкъландырыв ишни гъакъында айтды. Ерли жамият оьзлеге этиленген абур-сыйгъа рази экенин билдирди, районну имамы айтгъан сёзюне къулакъасып тынглады, къонакълай гелгенине баракалла билдирди. Туршунайлылар республиканы муфтияты юрютеген ишге оьз-

злерден болагъан бары да кёмегин этерге инандырды ва районну имамы этеген гъаракатдан да ягъада къалмажакъын айтды. Ерли халкъ гележекде булай ёлугъулар кёп эте турмакъны гъакъында тиледи, неге тюзюл шоллай къатнав не заманда да пайда гелтире, билимин артыдырыгъа да, бир-биревге ювукъ болувгъа да, гъюрмет этивге де.

Адамлар не деп айтар?..

Биз, бусурманлар, беш керен намаз этебиз, жума намазны да къутгъармайбыз, муъмин адамлар гысапда Ислам динни гъакъындагъы масъалагъа байлавлу лакъыр юрютме болабыз... Тек тамаша иш – бизин яшавубузда яхшылыкъ – той деген агъвалатгъа байлавлу бизге не болуп къала?!

Бары да затны ёрукълу кюйде, Пайхаммарны ﷺ сюннетлерине гёре, динибиз гёрсетеген кюйде этегенни орнуна биз, оъзюбюзге гъарам гысапланагъан кёп затланы этип, иш гёребиз. Шолай неге этебиз? Имамланы ваъзаларындан, алимлини авузларындан эшитмейбизми, яшавну къадагъа этилеген затлардан башламакъ, берекетден магърюм къалагъаныбызны билмейбизми дагъы? Пайхаммарны ﷺ: «Лап берекетли той лап аз харж булан этилеген той», – деген сёзлерин эшитмегенбизми дагъы? Тойларда аз адам ичеми дагъы? Пайхаммарны ﷺ, эсиртеген ички ичген адамны не парзы, не де сюннети къабул этилмейгенни унутгъанбизми дагъы? «Жагъилени насиби учун» ичип, оъзлени башына нечик балагъланы къопдуратгъанни

биз англамайбызны экен? Гъадисде чи булай айтыла: «**Ким гюнагъ ишлеге гъатта сёзню яргъысы булан кёмек эте буса да шо гюнагъ ишни ортакъчы гысаплана**». Йырлар, эр-къатынла къошулушуву, бийивлер, тойну вакътисинде борч намазлары къылынмай къальву, ябушувлар, гъатта бир-бирде олан ахыры къайгъылы битегени – булар тойланы вакътисинде болагъан затланы барысы да туюлю де англашыла. Тойланы вакътисинде болагъан исрапчылыкъны ва гёземелик ишлени айтмагъанда, этилген савгъатланы къуванчылыкъ

булан малим этив, чемоданлар, видеолагъа чыгъарылып, соцсетлерде гезей.

Шо насипми дагъы? Уйленивню масъаласы, тойланы юрюлеген кюю гъалны шонча да четимлешдирген чи, тойланы маънасыз гъалгъа чыгъаргъан, гъатта адамлар несиагъа акъча алагъан ва борчгъа гиреген болгъан. Не муратлар учундур? Оьзгелерден осал болуп гёрюнмес учунму? Адамлар не деп айтар демек учунму?

«Адамлар не деп айтар?» Кюйге къарагъанда, бары да къайгъыланы башы шо болуп чыгъа.

Аявлу къардашлар ва къызардашлар, биз эки яндагъыланы пикруларына тергев береген болмайыкъ учун, бизин муъмин ата-бабаларыбыздан ва алимлирибизден къалгъан къыйымагълы насигъатлар берме къаст этейик.

Аслу правилону эзде сакълагъыз: адамлар даим де илинме зат табакъ, ва шону арагъа салажакъ. Шунда къартны, улангъышы ва эшекни гъакъындагъы къысгъа хабарны эсге алса, ери болур. Бир гезик акъсакъл эшекге баласыны баласын миндирип бара болгъан. Шо гъалны гёрюп, адамлар яшны айыплама башлай: уллу адамны яв къоюп, яш эшекге минме нечик бола? Шо заман къарт оъзю минип, яш эшекни янавуру булан юрюй, бу гезик адамлар: «Не намуссуз тамаздыр, яшны ойламай, яв юрюме борчлу эте», – деп пушурханалар. Шо заман тамаз, яшны къолуна да алып, экиси де эшекге минип юрюй, адамлар янгъдан оланы айыплай, сайки олар вагъши адамлар, амалсыз эшекни къыйнайлар. Таназа да, яш да эшекден туюшуп, яв юрюме башлагъанда, адамлар олагъа кюлеме башлагъан: «Устьюне минмей бусагъыз, сизге эшек негер тарыкъдыр?» – дейлер. Бу хабарны маънасы англашыла. ►► 6

Ярыкъландырывдан таба даъват этив

1 « – Идрис гъажи, сен ёл-башчылыкъ этеген бёлкню иши нечик кърулгъан?

– Бугюнге республиканы бары да деп айтмагъа ярайгъан кюйде районларында ва шагъарларында муфтиятны ярыкъландырыв бёлкню къуллукъчулары ишлей. Бары да бёлклер бир къайдада иш гёре ва олар аслу гъалда йигирмагъа ювукъ темагъа тие. Шолар орта ва хас билим, оьр охув ожакълагъа, къартлар учунгъу пансионатлагъа, етим яшланы уйлерине, азарханалагъа, базарлагъа, тюкенлеге ва шолар оьзге идаралагъа къатнай, шолар булан иш гёре. Шолай гъар ер учун, агъамиятлыгъына гёре айрыча гъазирликлер этиле. Ондан къайры, биз янгы тармакъланы да къуршамагъа къаст этебиз.

– Сиз адамланы алдында чыгъып сёйлейген темалар не затланы гъакъында бола?

– Темаланы танглайгъанда, биз ваъзабыз кимге этилегеги гысапгъа алына. Шо саялы, биз кимлени алдына чыгъып сёйлегегибиз аслу кюйде агъамиятлы. Масала, касбучулар (медиклер, полициячылар, учителлер ва ш.б.) булан ёлугъа бусакъ, оланы ишини гъакъында, олар оьзлени нечик тутмагъа гереги айтыла. Олай да Ислам дин олар машгъул иште нечик янашагъанын, оланы гъакъында не айтагъанын билдиребиз. Биз айлана якъны таза сакъламакъны агъамиятлыгъыны, сигарет тартывну, наркоманияны ва ичкини заралыны гъакъында кёп айтабыз. Ватангъа бакъгъан сюовню, патриот гыслени, бир-биревге янашывну, радикализмни ва экстремизмни къабул этмесликни эсгермеге де унутмайбыз. Айтагъан сёзюбюз Ислам динни янындан багъа бериле, тетекейсиз далилдер гелтириле. Ёлугъувларда, озокъда, бары да

адамлар учун агъамиятлы Ислам динни кюрчулерине тиеген, эдепни, айлана якъгъа янашывну, оьзге динлени юрютегенлеге къатнавну гъакъында айтылмай къалмай. Ваъза этеген къуллукъчуларыбызны онгайлыгъы учун хас китапча да онгаргъанбыз.

– Тынглавчуларда не йимик соравлар кёп тувулуна?

– Жагъил адамланы соравлары кёп болагъаны ачыкъ. Аслу гъалда олар береген соравлар гъар гюн ёлугъагъан масъалалагъа тие. Кёбюсю соравлар такрарлана, шолайлыкъ халкъны кёбюсю яны дин якъдан билимге осал экенин гёрсеге. Бизин булай ярыкъландырыв ишни агъамияты уллу экенин де белгилей. Бизин къуллукъчуларыбыз тувулунагъан соравлагъа толу жаваплар бермеге къаст эте, оьзлени телефонларыны номерлерин де къоя, гъеч тарыкъ болур йиберсе деп.

– Жамиятны дин билимлери не даражада деп эсинге геле?

– Оьрде де айтгъаным йимик, халкъны кёп соравлары бола, олар да

аслу гъалда простой затланы гъакъында, шолайлыкъ буса, адамланы арасында дин билимлер аз экенин исбатлай. Шону гысапгъа алсакъ, адамланы кёп яны билим алыгъа тарыкъ чакъы заманын йибермеге болмай. Бизин бёлкню къуллукъчулары булангъы ёлугъувлар буса, билмейгенин ёкъ этмеге кёмек, билим алыгъа ёл. Шолайлыкъ булан, бизин якълылар соравларына жавап да алмагъа бола, билимин де артдыра. Бизин эсибизге гелеген кюйде, интернетдеги ишни де бирден-бир гючлендирмеге тарыкъ. Неге десе, жагъиллени аслу пайы ялгъан ва агъулу агъымлар булан шондан таба таныш бола, экстремизм ишлеге де шондан къошула. Шо саялы бизин бары да къуллукъчуларыбыз интернетде юрюлеген ваъзагъа да къошулгъан, шондан таба да иш этелер.

– Идрис гъажи, бёлкюде ишлейген уланланы гъакъында билмеге сюер эдик, шолар кимлердир, къайда гъазирленгенлер?

– Бизин бёлкюде ийгирма улан ишлей, оланы кёбюсюню эки оьр билими бар: светский ва дин. Олар дин якъдан билимли болмагъа гереклиден къайры, адамлар булан къатнап болмагъа, лакъыр юрютмеге, айтагъанын англатьп болмагъа, дилбар пагъмулу болмагъа тарыкъ. Эсгерилген гюнерлени оьсдюргеге къарайбыз, шону учун хас курслар оьтгеребиз, къуллукъчуларыбызны жамиятда оьзюн тутуп болмагъа да уйретебиз. Озокъда, тыш гёрюнюште де айры агъамиятыбызны бакъдырабыз. Биз ваъзачылан алданокъ тергевюн де юрютебиз. Шону учун ол оьзгелеге ваъза охугъанча башлап бизин алдыбызда сёйлей, биз де огъар тюрлю-тюрлю соравлар беребиз, сынав оьтгеребиз. Макътанып айтмагъа сюемен, бизин бары да къуллукъчуларыбыз

оьзюню устьюнде ишлейлер, болагъан кююнде пагъмуларын артдыра, къоллайгъан сёзлерин кёп этмеге къарай. Биз «Ас-салам» газетни де тындырыкълы охуйбуз ва шонда оьзюбюзге хыйлы пайдалы темаланы ва билимни табабыз, деп айтмагъа сюемен. Газетни охуву бизге болажакъ тынглавчуларыбызны танымагъа да, олагъа къыйышывлу ваъзалар охумагъа да кёмек эте. Ондан къайры, бизин яшлар интернетни де генг кюйде къоллай, яшавгъа чыгъагъан оьзге янгылыкълардан да артда къалмай.

– Ишигизде о-бу четимликлер яда масъалалар боламы?

– Умуми алгъанда айтардай масъалалагъа ёлукъмайбыз. Неге туююл гъалиги заманда билим алмакъны, олай да дин билимни агъамиятлыгъын кёпpler бек яхшы англай. Дин билимлер де таза болмагъа герек, экстремизм ва террорчулукъ булан къошулмагъанын тапмагъа, айырып болмагъа да тарыкъ чы! Амма шогъар да къарамайлы, бир-бир районларда администрацияны башчылары биз этеген ишни маънасын, пайдасын тарыкъ чакъы англап битмейгенге ошай. Шо саялы бизге сувукъ къарайгъан гезиклер де бола. Амма брче иш этилеген ерлерде, Аллагъа макътав болсун, гъал яхшы якъгъа багъып алышынагъаны ачыкъдан гёрюне. Булай четим масъалада бирликдеги иш болмаса, устьюнюлеге етишмеге бек къыйын болур.

– Идрис гъажи, соравларыбызгъа жавап бергенинг саялы кёп савбол! Ишигизде дагъыдан дагъы пайда гелтирип болмагъа Аллагъа кёмек этсин!

– Амин!

ЛАКЪЫРЛАШЫВНУ

АЗИЗ МИЧИГИШЕВ ЮРЮТГЕН

Уланларыгъызгъа Мугъаммат деп ат къоюгъуз

1 « Эгер шо гъатта Къуръанда язылгъан буса да, Къыямат гюн болгъунча шу ат сав дюнъяда яйылып турама чы мекен. «Гетергенлер» деген сёз бары да имканлы ва имкансыз маъналарда Мугъаммат Пайхаммарны атын оър этив, эсге алыв ва генлешидрив деген затланы англата.

Къуръанда Мугъаммат деген ат дёрт керен эсериле. Шо ат алдагы дин язывларда да эсерилген. Тек Пайхаммар тувгънча алдын шо ат биревге де тагъылмагъан.

Мугъаммат Пайхаммар оъзюню анасы – Аминатны къарынында турагъанда, ол тувма ювукъ болгъанда, ол тюшюнде биревню гёре. О одам, Аминат табжакъ яшгъа Мугъаммат деп ат берилежик, ва ол пайхаммарланы мягъюрю болажакъ, деп айтгъан. Олай да о яш ер юзюнде ва кёклерде макътавлу болажакъ, нечич чи, арап тилден таржума этгенде «макъталагъан» деген маънаны англата.

Пайхаммар тувгъанда Абу Ляхабны Сувайба деген къаравашы торун улан тувгъан деген сююнчю хабар булан Абу Талибни ягына баргъен. Ол гелип, яшны анасындан ала, шондан сонг Каабагъа ёл чыгъа ва, ону дёгерек айланып, торунуна Мугъаммат деп ат тагъа.

Озокъда, къурайыш тухум о атгъа гъайран бола, гъаваслыкъ этелер, бирлери буса къазапланып да йибере, сайки ата-бабаларыбызны аты неге къоюлмагъан. Олагъа Абдулмуталиб: «Мен огъар, ону атын ер юзюнде де, кёклерде де макътагъанны сююп, шолай ат такъгъанман», – деп жавап берген. Ол суйген кюйде де Мугъаммат лап

гиччи вакътисинден тутуп, оъзюню айланасындагъылан барысына да бары да якъдан ульгю болуп токътагъан. Оъзюне пайхаммарлыкъ берилгинче де Амин деген ат булан белгили болгъан, арапчадан таржума этгенде «инамлы» деген маънасы англата.

Бу макъалада мен яшгъа Мугъаммат Пайхаммарны атын къоймакъ

ны кыйматлыкъны гъакъында хабарламагъа сюемен.

Имам Агъмат тапшургъан гъадисде булай айтыла: «Къуръанда йимик, тавратда до мени атын Мугъаммат.

Кимге улан тува, ва ол, магъа бакъгъан сюювонден ва яхшылыкъ алма муратда яшына Мугъаммат деп ат такъ

са, ол да, ону уланы да женнетте баражакъ».

Уланына шо сыйлы атны къойма токъташып, ата-аналары шо яшгъа байлавлу гъюрметли янашывну сакълама герек. Гъадисде булай айтыла: «Яшыгъызгъа Мугъаммат деп ат къойгъан сонг, огъар урмагъыз ва бир затдан да къыркъмагъыз». Башгъа къайда

Башгъа гъадисде булай айтыла: «Уъч уланы бола туруп, оланы бири-сине де Мугъаммат деп ат къоймакъ – шо авамлыкъ ва магъа гъюрмет этмейгенлик».

Къайсы ата да, озокъда, вариси – уланы болгъанны сюе. Къызлары болмакъ да яхшы, буса да кёплер агълюде улан болгъанны сюе. Тек даим шолай умут яшавгъа чыкъмай, шо саялы хыйлылар талчыкыгъа да тюше. Шолай адамлар учун яшыртгъын бир сыр бар. Пайхаммарны гъадисинде булай айтыла: «Ким къатыныны урлугъу эркек болгъанны сюе буса, ону къурсагъына къолун салып, булай айтсын: «Эгер шо урлукъ эргиши болса, мен огъар Мугъаммат деп ат къояжакъман. Ва огъар улан туважакъ». Башгъа гъадисде булай айтыла: «Къатын айлы болгъанда, ким яшгъа Мугъаммат деп ат къойма негет тутса, Аллагъ урлукъну, шо тиши болгъан буса да, улангъа айландыражакъ». Шу гъадисни тапшургъанланы бириси айтгъан кюйде, Мугъаммат деп ат къойма негет тутгъанда, огъар арт-артындан етти улан тувгъан.

Дагъы да Пайхаммарны сёзлеринде булай айтыла: «Эгер къатын айлы болса, эр-къатын да нарыстагъа Мугъаммат деп ат къойма токъташса, улан туважакъ». Гъасили, гъюрметли бусурманлар, эгер сизге улан тувгъанны сюе бусагъыз, бизин Пайхаммарыбызгъа сююмлю янашып ва гъюрмет этип, огъар Мугъаммат деп ат къоюгъуз. Иншаалагъ, сизин мурдыгъыз яшавгъа чыгар.

АБДУЛЛА ГЪАЖИ МАГЪАММАТОВ

ВАЪЗА

Игъляс деген недир?

1 « Дагъы да Пайхаммарыбыз булай айта: «Гертиден де, Аллагъ бир амалны да къабул этмейдир, таза болмаса, Аллагъны разилиги учун этилмеген буса» (Абу Давуд). Бизин амалларыбызны бузагъан недир десегиз, кёбюсю гъалда гёземеликдир. Адамлар гёрсюн, макътасын деп этилеген амалдыр. Пайхаммарыбыз биз шолай этерден лап да бек къоркъагъан болгъан.

Пайхаммарыбыз: «Къыямат гюн болгъанда етти тюрлю адам Аршны салкъынлыгъында болажакъдыр, ондан къайры дагъы салкъынлыкъ да болмажакъ. Шо етти тюрлю адамланы бириси – Аллагъ учун яшыртгъын садагъа этген гишидир, гъатта онгъо къолу булан этеген садагъаны сол къолу да гёрмейген кюйде», – деген (Бухари, Муслим). Яшыртгъын деген заманда, яшыртгъын тюгюл садагъаны Аллагъ къабул этмей деген маъна тюгюл, ону маънасы, яшыртгъын садагъаны зувабы да, даражасы да кёпдюр, неге тюгюл де ону адамлар гёрмей, гёземеликден тазадыр. Шолай садагъаны Аллагъ кёп де сюе.

Жабалны уланы Муаз деген асгъаба: «Гъей Аллагъны Элчиси, сен магъа васият эт», – деп тилеген болгъан. Пайхаммарыбыз бугъар: «Негетингни таза эт, аз амал да сагъа таманлыкъ этер», – деп жавап берген (Гъаким). Амаллар нечакъы кёп болса да, пайда ёкъ, эгер де таза негет булан, Аллагъ учун болмаса. Амма нечакъы да аз бол-

са да, тек таза, Аллагъ учун болса, шо да бизге таманлыкъ болмакъ бар. О саялы бизге даим негетлерибизни тюзлей турмагъа герек бола. Негетибиз Аллагъ учунму яда юрегибизде башгъа негетлер бармы деп тергеп турмагъа тюше. Гъатта юрегибизде бир яхшы амалны этмеге негетибиз болуп, шону этмеге бажармай къалсакъ да, Аллагъу таала онча да олай рагъмулдур, шону биз этген йимик зувап яза. Жабир деген асгъаба айта: «Биз бир керен Пайхаммарыбыз булан бир къазаватда эдик. Пайхаммарыбыз булай айтды: «Гертиден де, Мадинада бир адамлар къалды, сиз юрюген ерлерден олар юрюмедиде, сиз гёрген къыйынлыкъланы да гёрмедиде, тек олар сизин буландыр (юреклери булан), сизин булан оланы чыкъмагъанлыгъы аврув саялы ва олар сиз алгъан зувапны да алдылар» (Муслим). Юреклеринде таза негет болгъан саялы, Аллагъу таала шолагъа шо зувапны язгъан, шо сыйлы къазаватда болмагъан буса да.

Али асгъаба булай айта болгъан: «Сиз этеген амал аз деп, ону гъайын этмегиз, Аллагъ ону къабул этерми яда этмесми, шону гъайын этигиз». Булай деп Али асгъаба амал нечакъы уллу болса да, кёп болса да, Аллагъ учун болмаса, Аллагъ ону къабул этмейгенни билип айта болгъан. О саялы, этеген амал аз буса да, Аллагъ учун этмеге къаст этигиз, деп айтгъан.

Бир гиши Пайхаммарыбызгъа гелип, булай сорагъан: «Иман недир гъей Аллагъны Элчиси?» Пайхаммарыбыз

«Игъляс», – деп айтгъан (Байгъакъи). Игъляс буса – юрекни тазалыгъыдыр, этеген гъар бир яхшы амалны Аллагъны разилиги учун этмегидир. Пайхаммарыбыз сорав берген гишиге шону айтгъан.

Пайхаммарыбызны дагъы да булай гъадиси бар: «Ахыр заман ювукъ геле туруп мени уъмметим уъч бёлюкге бёлюнёр. Биринчиси этеген ибадатын, яхшы амалларын таза кюйде, Аллагъ учун этер, экинчи бёлюк этеген ибадатын гёземелик учун этер, уъчюнчюсю буса этеген ибадатын адамланы малын ашамакъ учун этер. Къыямат гюн болгъан заманда Аллагъу таала биринчи тайпагъа сиз женнетге гиригиз деп буюражакъ, бирёв экевюне буса, сиз жагъаннемге гиригиз», – дежек (Табарани, Байгъакъи). Аллагъ сакъласын артдагъы экевюнден болуп къалмагъа.

Аллагъу таала Къуръанда пакъырлагъа, етимлеге, кюю ёкълагъа кёмек этеген чомарт адамланы макътагъан. Булар да о пакъырлардан, етимлерден баракалла алмакъ учун тюгюл яда башгъа тюрлю себеблер учун тюгюл, бир Аллагъны разилиги учун эте этеген садагъаланы. Шулай адамланы Аллагъ макътагъан.

Пайхаммарыбыз айтгъан: «Лап да бек мен сиз этерден къоркъагъан зат – гиччи ширкъ». Асгъабалар: «Гиччи ширкъ де недир, гъей Аллагъны Элчиси?» – деп сорагъанда, Пайхаммарыбыз булай жавап берген: «Гёземелик» (этеген амалланы гёземелик учун

этемек). Къыяматгюн Аллагъу таала гъар бир амалгъа тийишли жазасын берегенде, шолайлагъа айтажакъ: «Дюнъяда этген амалланы ким учун этген бусагъыз, шолагъа барыгъыз» (Агъмад).

Авснун уланы Шаддад деген асгъаба булай айта: «Мен бир керен Пайхаммарыбызны йылай туруп гёрдюм. Мен айтдым: «Сиз неге йылайсыз, гъей Аллагъны Элчиси?» Ол магъа: «Гертиден де, мен уъмметим ширкъ этерден къоркъаман. Тек олар ханчлагъа, яда гюнге, яда айгъа, яда ташгъа ибадат этмес, тек амалланы гёземеликге этежек», – деди (Ибн Мажагъ, Гъаким).

Пайхаммарыбыз гёземелик этилерден шонча да бек къоркъагъан болгъан. Бизге де шолай къоркъама герек этеген ибадатыбыз бузулмагъан кюйде.

Шу ерде эсерме сюемен тазият бар абзарда болагъан ишлени. Бу гюнлерде адам оылген ерде бизин адамларыбыз озлеге кёп гюч этелер. Аллагъ рази боламы яда болмаймы, оьлюге пайда боламы яда болмаймы, онда гъайы болмай. Адамлар не айтажакъ деп, къыйышагъанны да, къыйышмайгъанны да этелер. Бусурман болгъан сонг шолай затланы этме ярамай. Садагъа бермегиз деп бирёв де айтмай, тек садагъаны береген тийишли адамлар бола, шолагъа беригиз, оъзюгюзге гюч этмегиз борчгъа акъчалар алып, тепсилени тойларда йимик тюрлю-тюрлю ашлардан салып. Тазиятны тазият йимик юрютме тюше. Аллагъ рази болагъан кюйде юрюмеге Аллагъ бизге кёмек этсин.

Саламатлыкъ ва ювашлыкъ

1 « Расулуллагъ ﷺ булай айтган: «Къудратны Еси магъа, бирев де оъзюн башгъалардан оър гѳрмесин ва биревню де хатирин къалдырмасын учун, сиз оъзюгюзню саламат тутсун деп, баян этген», «Адамны авлети учун, Къудратны Еси ону якълагъан заманлардан къайры вакътиде; ону дини яда дюньялыкъ яшаву учун ким буса да бирев бармагъы булан ону гѳрсетив таман даражадагъы яманлыкъ гъисапланыр»; «Инсанны оълумге гелтиреген уьч зат бар: оъзюне адам таби болагъан къызгъанчылыкъ; адам оъзюню арты булан юрюйген гъаваслыкъ; оъзю булан рази болув»; «Кимлени юрегинде гъатта чангны бюртюгю чакъы да оьктемлик бар буса, шо женнетге бармас. Юрегинде чангны бюртюгю чакъы да иманы бар адам да жагъаннемге бармас». Абу Язид аль-Бастами эшитген яшыртгъын тавушну гъакъында булай айтган: «Гъей Абу Язид, Къудратны Есини хазналары сужда къылывлардан толган. Эгер сен Къудратны Есини тюшонювюне етишме суюе бусанг, Есибизге бакъгъан гъажатлыгъынны ва тѳбенлигинни гѳрсет (оъзюгню айланангдагъылардан артыкъ лайыкылы гъисаплама)».

Саламатлыкъны белгилери

Билигиз, оъзюн оър гѳрѳв – шо гъакъыкъатны къабул этмейгенлик, адамлагъа сансымай къарав ва оланы эстик гѳрѳв. Ювашлыкъны белгилери буса, гъакъыкъатгъа юрювдюр, оьктемлиги ѳкъулдукъур ва адамлагъа бакъгъан якъда йымьшакълыкъ гѳрсетивдюр, олай да, кимден геле буса да

гъакъыкъатны къабул этив. Ювашлыкъгъа олай да кѳмек гѳрсетегенде, адамланы бир-биринден айырмайгъанлыкъ дюньялыкъ яшавда да, ахырат яшавда да адамлардан бирев де сагъа гъажатлы болмайгъанлыкъ, оър ругъ даражагъа ес болувну гери урув, олай да адамланы арасында сенден ким буса да бирев бар деген ойну гери урув да гире.

Саламатлыкъны мисаллары

Ругъани ата-бабаларыбыз Пайхаммарны ﷺ уьлгюсю булан бир заманда да бир-бирине бакъгъан якъда оъзлени оър тутмагъан. Айттылагъан кюйде, Расулуллагъ ﷺ аврувланы гѳрме бара болгъа, оълумлени гѳмювде ортакъчылыкъ этген, эшекге минип юрюген, къулну чакъырывуна сесленген, тюеге ем берген, уьйню сибирген, аякъгийимлерин ярашдыргъан, опуракълары ямагъан, къоюн савгъан, къуллукъчулары булан бирге ашагъан ва ашлыкъ тартма къуллукъчусуна кѳмек этген. Ол агълюсю учун тарыкъ-герекни алма базаргъа барма уялмагъан. Ярлыны да, байны да къолун алгъан. Пайхаммар ﷺ адамланы башына тюшген къыйынлыкъланы енгилешдирген. Ол йымьшакъ къылыкылы ва рагъмулу болгъан, адамлар булан гелишли, къуванчлы болгъан, кѳп иржая болгъан, тек къычырып кюлемеген. Тунукъ болмайлы къайгъыргъан, саламат болгъан, тек оъзюн эстик этмеген, икрапсыз чомарт болгъан, назик гъисли юрекли ва гъар муьминге рагъмулу болгъан. Пайхаммар ﷺ бир заманда да оъзюню ашкъазанын тыгъып

толтурмагъан ва бир затгъа да сутурлукъ этип, къол узатмагъан.

Умар ибн аль-Хаттаб чалт юрюй болгъан ва булай айта болгъан: «Шолай юрюмек муратгъа етишдире ва оьктемликден арек эте». Бир гезик, оъзюню бир гъжат ишине ѳл чыгъагъанда огъар булай айтгъанлар: «Эгер сен бизге тапшургъан эдинг буса, шону биз алып гелер эдик». Шогъар ол:

«Мен барагъанда да, гелгенде Умар эдим», – деп жавап берген.

Олай да булай тапшургъанлар: «Зайд ибн Сабит тюеге мингенде, ону уьстюне Ибн Аббас гелип, югенлени тутта. Зайд: «Гъей сен, Расулуллагъны ﷺ агъавуну уланы, шолай этме тарыкъ тююл», – дей. Шогъар Ибн Аббас булай жавап берген: «Бизге дин алимеге шолай къуллукъ этмекни буюргъан». Шо заман Зайд Ибн Аббасны къолун ала ва, шону оьбюп, булай айтган: «Бизге де Расулуллагъны ﷺ агълю-

сюню членлерине де шолай гъюрмет эмекни буюргъан».

Урва ибн Зубайр булай хабарлагъан: «Мен, инбашына сувдан толгъан уллу тулукъну да гѳтерип барагъан Умар ибн аль-Хаттабны гѳрѳп, огъар: «Гъей муьминлени гъакими, сагъа шолай этме ошамай», – дедим. Шо заман Умар: «Гъар тюрлю делегациялар, оъзлени табилигин билдирип, мени уьстюме

такрарлай болгъан. Ибн Аббас булай айтган: «Саламатлыкъны гѳрсетив – шо дин къардашындан къалгъан сувну ичмек». Умар ибн Абдулазиз оъзюню уланына булай язган: «Магъа сен оъзюгню юзюгюнге салмакъ учун бир минг дирхем багъасы булангъы таш сатып алгъанынг билинди. Мени кагъызымны алгъанда, шо юзюкню сатып, шо акъчагъа бир минг адамны ашат. Оъзюнге, эки дирхем берип, юзюк ал ва шогъар учуз китай таш ал, шону уьстюне де: «Оъзюню напсыны къыйматына тюшонгенни Аллагъны язгыгы чыкъсын», – деп яз».

Умар ибн Абдулазиз бусурманлагъа ваъза этегенде ону уьстюнде он эки дирхемге токътайгъан опурагъы болгъан. Шолар: къаптал, чалма, гѳлек, иштан, сакътияч чораплар. Ибрагъим ибн Адгъан булай айтган: «Ислам динде болуп, мен эки керен къувангъанман. Биринчи гезик гемеде бир шат къонакъ адам булан болгъанда. Ол: «Тюрк шагъарларда болгъанда, Ислам динни къабул этмейгенлеге биз шулай янаша эдик», – деп, ол, мени чачларымдан тутуп, силке эди. Шо заман мен шатландым, нечик чи гемеде ону алдында менден артыкъ эстик адам ѳкъ эди. Экинчи гезик мен, авруй туруп, межитде эдим. Будун, уьстюме гелип: «Чыкъ!» – деди, мен буса туруп болмай эдим. Шо заман ол, мени бутумдан тутуп, межитден чыгъарып атды».

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ ШАЙХ АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАЕВНИ «БЛАГОНРАВИЕ ПРАВЕДНИКОВ» ДЕГЕН КИТАБЫНДАН

ЁРАВ

Заманында тынмакъны гъажатлыгъыны гъакъында

«Яхшы гѳрѳнюшюн ва инсан аралыкъланы сакъламакъ учун, янгыз бир гъаракатны этме тюше – заманында авзун сырмакъ».

Оъзлерде кѳп эришивлоклер ва къалмагъаллар болагъан ва шоллукъда агълюлер тозулагъан гезиклер аз тююл. Шолай гъал агълюде тиштайла, эришивлоклер тувулунгъанда, оъз заманында тыншып болмайгъанлыкъдан тувулуна яда бир тюрлю себеплеге гѳре эри разисизликлер билдиргенде бола. Оъзюню оьрчюген гъислерин сакълап болмай, къатын эри булан табантиреп эришип, оъзюн якъламакъ учун юз тюрлю багъана таба.

Къатынны янындан болагъан шо даражадагъы низамсызлыкъ – бек уллу янгылыш, нечик чи, эркек оъзюне Къудратны Еси агълюде биринчи ерни белгилеген, оъзюне къатынны ягъындан гъюрметли янашыв ва сѳзсюз кюйдеги табилик болма герек. Шо Расулуллагъны ﷺ булай гъадиси булан да беклешдириле: «Эгер ол инсанлардан кимге буса да башгъа биревге сужда къылма буюргъан эди буса, къатынгишиге оъзюню эрине сужда къылмакъны

буюрар эди, неге тююл эрини алдындагъы ону борчлары уллу» (Аль-Бухари, Муслим).

Шону англамайлы, къатынланы кѳбюсю эри булан эрише, гъонкъалана ва терс жаваплар бере, шолай янашыв буса, озокъда, эргишини разисизлигин тувдура ва янгы эришивлоклеге себеп бола.

Бизге, тиштайпалагъа, оъзюбюз учун бир затны англама тюше – къаст этмек де умпагъатсыз, агълю аралыкъланы тозувгъа къоркъунчлукъну да тувдура. Эгер къатынгиши учун агълю къыйматлы буса, ол оъзюню напсын енгме уьйренме ва оъз заманында тынма герек.

Гъалны теренине тюшонмейли, эркек оъз ойланын айттылгъан гезиклер болма имканлы, негъакъ агълюсюне урушма ва шоллукъда ону кепин бузма бола. Гъатта шолай гъал да оъзюн гертилемек учун, къатынгъа эри булан чокъушма тюшмей. Шолай янашыв булан янгыз яман этежек ва энни эрини ягъындан болагъан разисизликлер тюз болуп токътажакъ.

Эри ачувланагъанны гъис этген къатын тыншып токътаса оъзю учун яхшы болур, шоллукъда эрине айтагъанын айтма имканлыкъ берилер. Эгер эри терс болгъан буса, сабур болгъан сонг, сѳзсюз

кюйде, оъзюню янгылышына мюкюр болур ва багъышламакъны тилер (яхшы эр шолай эгер).

Эгер де къатын оъзю терс болгъан буса, эрине тынлагъан сонг, ону сѳзлеринде оъзюне ѳл гѳрсетивню насигъатланы гѳрер.

Даимлик эришивлер, багъаналар ва бетлешив-оьпкелевлер янгыз агълю бекликни тозулувуна гелтире, шо саялы эркек булангъы яхшы аралыкъланы сакъламакъ учун, къатынгишилеге яхшы затланы гъакъында сѳйлеме яда тыншып тур деген принциплеге гѳре яшама герек.

Эгер эрини ачувлу сѳзлери оъзюню жаваплары булан оьрчюкдюрмесе, ол бир заманда да сабур сѳйлемезек, нечик чи, къатынны ягъындан лайыкылы сѳз булан исленив болса, эркек эришли гъаваслы болмас, ва тартышыв сѳнер.

Янгыз эки де эр-къатынны оьрчюген гъислери сейир болгъанда, сабур кюйде сѳз юрютме ва, бир-бирине бакъгъан гъюрметликни унутмайлы, англаывлар берме ярар.

Агълю яшавда биринчи ер эргишилеге тиегенликте де къарамайлы, олагъа да, озокъда, дазудан чыкъма ошамай, оъзю рази тююл гезиклерде къатынны

менлигине тийме, яда эстик этме ярамай.

Бизин гъарибиз, пикруларыбызны айтма сиегенде, биринчи гезикде къылыкылы болма тюше, эркекте де башгъа тююл. Оъзюню ачувлу сѳзюн башлай туруп, огъар ачув таяжакъны ва итти сѳзлерден тийген яралар къалажакъны унутма тюшмей.

Шогъар гѳре, эрине де, къатынына да агълю яшавда, инг алдын, бир-бирине илиякылы болма тюше, бир-бирине арасында нечик гъал тувулунса да, шолай янашыв болма герекни унутма ярамай. Нечик чи, илиякылылыкъ – шо бары да заманларда да, къайсы гъалларда да яхшы амаллы болувну белгиси.

Ачувлу гъалгъа тарыгъанда, шону унутмагъыз!

Мен гъар бусурман къатынгишиге оъзюню гъислерине ес болагъан ва шо гъислени оъзюне еслик этме кюймайгъан гъакъылы олжа болмакъны ѳрайман.

Аявлу къызардашлар, агълюлеригизге насип болсун!

P.S. Эришивлокню тувдурмакъ учун азында экев герек!

РАЯ АКАВОВА

Динчиликни гъакъындагы атив сёзлер

1. Бир алим булай айтган: «Динчилик – шо шекликни гери урув!»

2. Олай да булай айтылган: «Ачык динчилик шо адам, Аллагъа къулдукъ этивден къайры, озге бир гъаракат да этмей турмакъдыр. Яшыртгъын динчилик буса, сени юрегинге Аллагъдан къайры дагы бир зат гирмей турмакъдыр».

3. Супьян ас-Саври булай айтган: «Мен динчиликни юрюктювден тынч дагы затны гёрмегенмен: сен аз буса да шеклик бар затны къоясан».

4. «Динчилик – шо озюнню тилингни макътавлар этивден ва айыплавлардан сакъла».

5. Бир дин алимге: «Динде не зат агъамиятлыдыр?» – деп сорагъанда, ол: «Динчиликди», – деп жавап берген. «Динде яманлыкъ недир?» – деп сорагъанда, ол: «Дюнъялыкъ затлагъа сутурлукъдур», – деп жавап берген.

6. Олай да булай айтылган: «Къудратны Еси Аллагъ Муса пайхамаргъа булай баян этген: «Къуллар Магъа, динчиликден ва дюньялыкъ затлагъа арт беривден яхшы затлар булан ювукъ болмай».

7. Абдуль-Фарас аль-Кирмани булай айтган: «Динчилик Аллагъдан къоркъувну белгиси гъисаплана, динчиликни белгиси буса – шекли затны этивню гери урув».

8. Олай да булай айтылган: «Ялгъанны, намартлыкъны, хуланы гери уругъуз, сонг не сие бусагъыз этигиз».

9. Ругъанилер булай айтган: «Ким къадагъа этилген затлардан гёлерин айырса, шекли затланы этивден напсын сакъласа, озюнню ич дюньясын даим Аллагъа багъыв булан толтурса, озюн янгъыз гъалал ашны къоллавагъа уйретсе, шону иттилик ва интуиция (бир затны сезип билив) гъеч багъыйсыз гъалгъа салмас».

10. Шеклик булай айтган: «Инсанни лап лайыкълы къылыкъ дёрт даражасы бар: ачуву чыкъгъанда, юваш болув, ярлылыкъда чомарт болув, бары да гъалларда тюзлюкню яны болув ва янгъылыкъда динчиликни сакъла».

11. Бир дин алим булай айтган: «Инсан он затны борч гъисапламаса, ону динчилиги камиллешмежек: 1) тилин хуладан сакъламаса; 2) башгъаланы иршыхат этивден сакъламаса; 3) башгъа адамны гъакъында яман пикурда болувдан къачмаса; 4) къадагъа этилген затлардан гёлерин айырмаса; 5)

сёзонде гертилик болмаса; 6) Аллагъны рагъмулугъуна тюшонюв, озю ва озюнню устыюнкюклери булан гъайран болмас учун; 7) озюнню мал-матагъын сёгюлеген затлар учун тюгюл, макъталагъан затлар учун харжлап; 8) озюнне гъюрмет сюювню, озюн оър турувну гери урув; 9) гёрсетилген намазланы аявлав ва оланы жамият булан бирче къылывну къастын этив; 10) инсанлар сюннетлени ёлу булан даим тайышывсуз кюйде юрюмек».

Бырынгы ругъанилени динчилигинден мисаллар

Бырынгы ругъани динчилер динни гёрсетивлерин юрюктювдеги тындырыкълыгыны гъакъындагы бир нече хабарларын гелтирейик:

1. Булай айттыла: «Гъассан ибн Абу Саннан ятып юхламагъан, майлы ашны ашамагъан ва сувукъ сувну ичмеген».

2. Аль-Харисни атасы аль-Мухасибни къадарилени ёлун юрюте болган. Атасы оылгенде, Аль-Харис гери урувну динчилик гъисап этген, нечикчи, атасы адамланы Суннаны (ахлю сунна валь жамаа) ёлуна тюшондюрмеген деген къоркъуву болган. Неге тюгюл, гъадисте гёре, башгъа-башгъа динлени юрютеген адамлар бир-бирине варислери болма болмай: «Башгъа-башгъа эки динни вакиллери бири биринден варислик алмай».

3. Абу Али ад-Данак булай хабарлагъан: «Эгер Аль-Харис аль-Мухасибни къолун шекли ашгъа узатса, ону къол-

ларындагы тамурлары къартыллама башлай болган. Бир гезик Жунайид аль-Багъдади озюнню къардашыны тоюндан Аль-Харисге аш алып гелген. Амма Харис шону гери ургъан. Арадан бир нече гюн гетип, огъар экмекни къатган гесеклерин алып гелгенде, оланы ашагъан ва: «Сиз мюрютте аш гелтире бусагъыз, шулайын гелтирсегиз яхшы», – деп айтган.

4. Хамдун аль-Кассара ювугъу оылгенде ону къаршысында болган. Ол

Адамлардан арек болув

Адамлар булан оьте артык къатнаву заралы.

Билингиз, янгъылыкъ (хаяват) – шо юрегинг булан адамлагъа байлангъанлыкъны, гъатта оланы арасында бусанг да, гери урув. Адамлардан арек турув (узлат) – шо озлерден материал къый-матлыкълар алывгъа гъасиретликден пачалыкъ къулдукъчулардан арек болув, олай да напсынны умутларындан ва гъислеринден арек турув.

Расулуллагъны ﷺ атындан булай тапшурула: «Янгъылыкъдан яхшылыкъ болур, яни адамны арасында болсанг да, яманлыкъ къабур. Къый сизин къаркъараларыгъыз адамлар булан болсун, юреклерибиз буса – Аллагъ булан». Дагы да ол булай айтган: «Мени Аллагъ булан бирге болмакъ учун хас заманым бар, шонда Аллагъа ювукъ болган малайиклер учун да, Расулуллагъ учун да ер ёкъ». Айттылагъан кюйде, шо янгъылыкъны заманы.

Бил, ким, юреги булан олагъа байланьп, адамлар булан кёп заманын йибереген гиши сужда къылывну татлиликден сезмес. Ким оьте артык дюньялыкъны сие буса, шону ахыры хайырлы болмажакъ деген къоркъунчукъ бар. Къый-ыкъсыгъывну булан дослукъ юрютеген адамгъа динде тюз ёлда болажакъ деген умут ёкъ. Адамланы разилигин излейген гиши кёп сийрек Къудратны Еси Аллагъны разилигин алып. Къул учун пайдалы ишлер: даим пысып турув; уьонде болув, адамлардан арек турув, тек озюнню гёрювден ва оьтемликден тюгюл.

Бирев де адамлар булан къайнай туруп озюнню гюнагъ ишлерден сакълап болмажакъгъа шеклик ёкъ. Гъатта инсан озюнню тилин гюнагъ ишлерден сакълап болса да, ол гюнагъ ишлени эшитмей болмажакъ. Тынглайган адам буса, гюнагъ ишлени гъакъында сёйлейген адам булан ортакъчы гъисаплана.

Айттылагъан кюйде, Жунайид аль-Багъдади: «Ким ону дини сав кююнде къалгъанны, къаркъарасы да рагъатлыкъда тургъанны сие буса, адамлардан арек турсун. Бизин заман – шо ангавлу адамны къоркъунч, гъай этив, пашманлыкъ куршайган заман, озюнне янгъылыкъны танлагъан адам буса, шолардан азат».

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ ШАЙЫХ АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАЕВНИ «БЛАГОНРАВИЕ ПРАВЕДНИКОВ» ДЕГЕН КИТАБЫНДАН

НАСИГЪАТ

Адамлар не деп айтар?..

3 « Бир гезик Муса пайхаммар шулай тилек булан Аллагъа багъа: «Гъей Аллагъ ярай буса, адамлар мени гъакъымда сёйлемейген кюйню эт!» Къудратны Еси огъар: «Гъейлер! Мен Озьюм учун да шолай этмегенмен, сагъа шолай нечик этме боламан?» – деп жавап берген. Адамлар гъатта Къудратны Есини гъакъында да, олай да пайхаммарланы, Ол сюегенлени гъакъында да къулакъгъа гирмейген затланы айтган ва айта. Бизге де: аявлу дин къардашлар ва къызардашлар, шо къысметдан кутулув ёкъ. Аллагъны пурманы болган сонг, адамланы пикурлары бизин талчыкъдырма тюшмей: шо тюз буса – биз этебиз, къадагъа буса – этмей къоябиз.

Юнус ибн Абдул Аля тапшурган кюйде, имам Шафии огъар булай айт-

ган: «Гъей Абу Муса! Адамланы разилиги артындан етишме болмайган дазу. Шо гъакъда мен сагъа насигъат этип айтаман. Сен адамлардан ва оланы тиллеринден яшынмассан. Къара, сени учун не зат яхшыдыр ва пайдалыдыр, шоланы эт, адамлагъа тергев берме».

Къудратны Еси булай айта: «Гъей, Адамны баласы! Сен адамлардан къоркъасан ва олардан уяласан, тек сен Менден ва Мени малайиклеримден уялмайсан, ва сен Магъа тынглавсуз боласан ва Магъа таби болувну къоясан».

Гъатамуль Асами булай айтган: «Мен адамлардан беш затны талап этген эдим ва оларда шоланы тапмадым: 1. Мен олагъа Къудратны Есине ирия болганны ва дюньялыкълардан тартылганны тиледим, тек олар шоланы

этмедим. Мен олагъа: «Эгер сиз озюгюз сюймей бусагъыз, ирия болувда ва арта даражалы болмакъда магъа кёмек этигиз», – деп тиледим, олар шону этмедим. Мен олагъа: «Шолай буса, эгер мен Къудратны Есине таби болсам, магъа рази болугъуз», – дедим, олар шону этмедим. Мен олагъа: «Магъа четим этмегиз ва Аллагъа таби болувда пуршав болмагъыз», – дедим, шо заман олар магъа четим этме башлады. Мен олагъа: «Мени Къудратны Есине таби болмагъа чакъырмагъыз ва мен сизин артыгъызгъа тюшмегеним саялы, мени булан давлашмагъыз», – дедим, олар шону да этмедим. Шо заман мен оланы къюйдум ва, адамлагъа тергев бермейли, озюнню гъайымны этдим».

Биз булай заманда яшайбиз; яман затны этме негетибиз болса, бизге 40

кёмекчи табыла, не буса да бир яхшы затны этме негетибиз болса, шо гъар къаршы турагъан 40 адам табыла. Нени эсде сакълама герекли аслу зат – шо озюбюзню ишлерибиз учун, бизге озюбюзню алдыбызда гъисап берме тюшегенлик, биз озлеге ярама сюегенлерден буса, бирев де кёмек этмежек.

Гъасан аль-Басри булай айтган: «Гъей Адамны баласы, сен янгъыз оьлежексен, къабургъа янгъыз гирежексиз, янгъыз тирилежексен, янгъыз гъисап бережексен...»

Адамланы пикурларыны да къарамайлы, Къудратны Еси бизге Озьюню пурманларына гёре юрюме кёмек этсин! Амин.

МУГЪАММАТРАСУЛ ГЫМБАТОВ

Параъиз илмудан китап

АБУСУПИЯН АКАЕВ

(башы алдагъы номерлерде)

Гъажбуну³² баяны

Варислени бирлери бирлерин малдан гери уруп, магърюм этмегине – «гъажбу» деп айтыла. Асабаланы ювукълары йыракъларын гъажбу этегени алъякъда гетди³³. Бу ерде мурат – башгълардыр.

Ким буса да оьлюге башгъа бир гиши булан тагъылса, арадагъы шол бир гиши дегенибиз бар туруп, мал алмас. Гъажбу этилир. Масала, оьлюню атасы бар туруп, атасыны атасы; яда уланы бар туруп, уланыны уланы – мал алмас.

Амма оьлюню ана бир кърдашыны бу ерде башгълалыгъы бар. Ол буса, – эркек болду, тиши болду, – анасы сав туруп да, оьлюню тийишли пайын алыр. Ата якъдан болду, ана якъдан болду, уллу ананы – оьлюню оьз анасы гъажбу этер.

Ана якъдан болгъан ювукъ уллу ана да, ата якъдан болгъан йыракъ уллу ананы гъажбу этер. Амма ата якъдан ювугъу – ана якъдан йырагъын гъажбу этмей, экиси де бир пайны уьлешип алырлар.

Ата якъдан ювукъ уллу ана – ата якъдан йырагъын да, ана якъдан ювукъ уллу ана – ана якъдан йырагъын да гъажбу этер.

Оьлюню сав уланы – оьлген уланыны кызын гъажбу этер. Шол кызыны, оьлюню бирден артыкъ кызылары бар буса, – булар да гъажбу этер. Амма шол кызыны асаба этеген алъякъда эсгерилип гетген бир улан бар буса, оьлюню оьз кызыларыннан кългъан зат – шол улангъа да, кызыгъа да болур. Янгыз ата бир болду, ана бир болду, экиси де бир болду, – гъар нечик болса да, оьлюню эркеклардын да, кызылардын да – оьлюню атасы гъажбу этер. Оьлюню уланы да гъажбу этер. Улананы уланы да гъажбу этер, нечакъы тебен болса да.

Оьлюню янгыз ата бир кърдашын – оьлюню бир ата да ана да бир болгъан асаба кърдашы да гъажбу этер. Шол асаба болгъан кърдашы, – эркек болду, тиши болду, – башгъа тьгюл. Масала, оьлюню ата да ана да бир кызылардын, оьлюню кызы булан бирге жыйылгъанда, асаба болуп, оьлюню янгыз ата бир кърдашына мал кьоймай.

Оьлюню янгыз ана бир кърдашын – оьлюню авлетден вариси бар буса, шол да гъажбу этер. Уллу атасы да гъажбу этер.

Оьлюню янгыз ата бир кызылардын – ата да, ана да бир болгъан бирден артыкъ кызылардын да – гъажбу этер. Амма шол ата бир кызылардын эркеклардын да бар буса, ону булан асаба болуп, экиси де – ата да ана да бир болгъан кызылардын кългъан затны алырлар.

Варис болмакъдан гери урагъан (дини башгълалыкъ йимик, кьул болмакъ йимик) бир сыпат оьлюнде бар гиши – оьзге гишини малдан магърюм этип де, кеп болагъан пайын аз этип де болмас.

Варисликни эки ёлу жыйылгъанланы баяны

Бир гишиде пай ессилик де, асабалыкъ да жыйылса, – эки де якъдан варислик этер. Масала, кыатыны оьлюп кългъан эр – шол кыатынны атасыны кърдашыннан кългъан улан болгъан заманда йимик.

Бир гишиде эки тьрлю асабалыкъ жыйылса, – гючлюсю булан варислик этер. Масала, бир гиши оьлюню кърдашы да болуп, азат этген бий де болгъан заманда йимик. Кърдашлыгъы бийлигинден гючлю болмагъы – алъякъда англанды.

Бир гишиде эки тьрлю пай ессилик жыйылса да, – гючлюсю булан варис болур. Биринден бири гючлю болмакъ – бириси бирисин гъажбу эте буса да болур. Масала, бир гиши кыатыны деп хыял этип анасын ятгъан сонг бир кызы туруп, сонг шол гиши оьлсе, – шол кызы ону кызы

да бола, ана бир кызылардын да бола. Амма янгыз кызылыкъ булан варислик этер.

Бири биринден гючлю болмакъ – бири бир де гъажбуланмай, бириси бир-бирде гъажбулана буса да, – болур. Масала, бир кыатын оьлюню анасы да, ата бир кызылардын болса, – аналыкъ бир де гъажбуланмайгъан саялы, аналыкъ булан варислик этер.

Биринден бири гючлю болмакъ – бирин гъажбу этегенлер аз болуп, бирисин гъажбу этегенлер кеп буса да, – болур. Масала, бир кыатын оьлюню уллу анасы да болуп, ата бир кызылардын да болса, – уллу аналыкъ булан варислик этер. Эки якъдан пай ессилик жыйылгъан гишини гючлю ягъы, башгъа бир гиши булан гъажбуланмай кълса, зайип ягъы булан варис болур.

Эки тенг асабадан бирисини оьлюге башгъа бир якъдан да ювукълугъу болса, шол ювукълукъ саялы кългъан бир асабадан озуп, ону малдан магърюм этмес. Масала, оьлюню атасыны эки кърдашыннан кългъан эки уланны бириси оьлюге ана бир кърдаш да болгъан заманда йимик. Ана бир кърдашлыкъны пайын алгъан сонг кългъан затны экиси де тенг уьлешип алырлар.

Булар булан бирче оьлюню кызы да болса, бу кызы булан ана бир кърдашлыкъ гъажбу этилип, малны яргысы кызыгъа болгъан сонг, кългъан яргысы – экисине де тенг уьлешинир.

Уллу ата булан кърдашланы баяны

Оьлюню ата да, ана да бир, яда янгыз ата бир болгъан бир яда бирден артыкъ эркеклардын яда кызылардын, яда экиси де, оьлюню уллу атасы булан бирче жыйылып, булар булан бирче пай есси де болмаса, шол заман уллу атасы малны уьчден бири кеп буса, ону алыр. Ондан эсе кърдашлар булан бирче бу да бир кърдаш йимик болуп уьлешип алмакъ кеп буса, – ону алыр.

Масала, кърдашлар бир тьгюл ёкъ буса, уьлешип алмакъ – артыкъ. Кър-

ата да ана да бир кърдаш, бир кыатынгиши эди буса, – оьлюне малны яргысы кьадар³⁴ болмакъгъа ерли ата бир кърдашны кьолундагъын кыайтарып алыр.

Бирден артыкъ кыатынгиши эди буса, оьзлеге малны уьч пайдан экиси кьадар болмакъгъа ерли кыайтарып алырлар. Бирден артыкъ кыатынгишилер, малны уьч пайындан эки пайы болмакъгъа ерли кыайтаргъан сонг, таракадан гъеч зат кълмас.

Бир кыатынгиши малны яргысы кьадар болмакъгъа ерли кыайтаргъан сонг, дагъы да зат кыалагъан кюю бола. Шол кългъан зат – янгыз ата бир кърдашгъа болур.

Алъякъдагъы кыайдалагъа хилаф³⁵ гелеген масъалаланы баяны

Олар уьчдюр: Авалгъынчысы – ата да, ана да, эркеклардын бири де жыйылгъан масъаладыр³⁶. Бу ерде ана бары да малны уьч пайындан бирин алмас, эрден яда кыатындан кългъан затны уьч пайындан бирин алыр. Масала, оьлюню атасы да, анасы да, кыатыны да бар ерде, тараканы дерт пай этип, бири – кыатынгъа, бири – анагъа, экиси – атагъа болур.

Экинчиси – эр де, ана да, ата да, янгыз бир кызылардын да жыйылгъан масъаладыр. Кызылардын оьлюге ата да ана да бир, яда янгыз ата бир кызылардын болмакъгъа герек. Бу ерде уллу ата шол кызылардын асаба этмес. Кызылардынгъа – малны яргысы, уллу атагъа – алты пайдан бири, эрге де – малны яргысы, анагъа – уьч пайны бири болур. Шу гысапта уьлешинген сонг, уллу ата да, кызылардын да алгъан пайларын янгыдан кьошуп, эргишиге – эки пай, кыатынгишиге – бир пай этип, бирдагъы керен уьлеширлер.

Уьчюнчюсю. Ана да, эр де, – эркек болду, тиши болду, – янгыз ана бир болгъан эки кърдаш да; бир болду, бирден артыкъ болду, – ата да ана да бир эркеклардын да жыйылгъан масъаладыр. Шол эркеклардын – кызылардын да болду-болмады – башгъа тьгюл. Ана болмай, ону орнуна уллу ана болса да – башгъа тьгюл.

Бу ерде пай ессилер пайларын алгъан сонг, ата да ана да бир кърдашгъа зат кълмай тура. Янгыз ана бир кърдашгъа да малдан зат болгъан заманда, ата да ана да бир кърдашгъа болмай кълмакъ – атив тьгюл. Ону учун, тараканы ана бир кърдашлар алагъан уьчден бир пайын да – ата да ана да бир кърдаш да ортакъчылыкъ этип, эки де табун – ону арада кыатынгишиге де эргишиге де тенг этип, уьлешип алырлар. Бу ерде ата да ана да бир кърдаш болмай, ону орнуна янгыз ата бир кърдаш болса, – магърюм кыайыр.

32 Гъажбу – (арапча термин): оьлюню ювукъ тухум-кърдашлары болмакълыгъы себепден, оьзге йыракъ (арек) кърдашларын варисликден магърюм кълдырыр.

33 Демек: алда (уьстде) эстерилди, айтылды, язылды.

34 Кьадар – (мунда): ерли, ювукъ савнава.

35 Хилаф – (арапча сёз): хилап, терс, кыыйышмай, къраршы; къраршыкълы.

36 Масъала – (арапча сёз): чечмеге герекли гьал.

ГЪАЗИРЛЕГЕН ГЪАСАН ОРАЗАЕВ
(давамь бар)

– Ғъалиги заманда бир-бир эргишилер аривлук учун салонлагъа юрой, онда къаркъарасындагъы тюклерин тайдыра. Эргишилеге шо яратыламы?

– Тазалыкъ учун Ислам динде гъар бусурман эргишиге бир-бир ерлеринден тюклени тайдырмакны гёрсетиле. Абу Хурайра тапшурган гъадисде Пайхаммар ﷺ булай айтган деп эгериле: «Беш зат тазалыкъгъа болушлукъ эте: сюннет, авратдан тюклени тайдырыв, тырнакъланы кырккыив, кюлтюнде тюклени тайдырыв ва мыйыкъланы кырккыив» (Бухари, Муслим етишдирген).

Шолайлыкъ булан:

1) гъадисде айтылган кюйде, кюлтюнден, аврат ерден тюклени тайдырмакъ, мыйыкъланы кырккымакъ яхшы санала;

2) къашланы тюклерин юлкмакъ гери урула, неге тюгюл шолай адамланы Пайхаммар ﷺ налатлагъан;

3) сакъалны тюклерин тайдырмакъ (юлюмек) яхшы тюгюл.

Къаркъараны квалган ерлеринден тюклени тайдырмакны гъакъында шариятта айтылмай. Шо саялы гъар гиши къаркъараны квалган ерлеринден тюклерин тайдырмагъа да, кюймагъа да бола. Натижаны чыгъара туруп булай айтар эдик – тазалыкъ учунму, аврув себеп болуп учунму эргишиге къаркъарасындан тюклерин тайдырмагъа яратыла ва мунда къатынгишиге ошамагъа къарамакълыкъ да ёкъ.

Амма асгъабалар ва сыйлы адамлар шолай эте болган деген хабар ёкъ саялы, биз де къаркъарабыздан тюклени тайдыра турмасакъ яхшыдыр, мунда гюнагъ ёкъ буса да.

– Ислам дин акъча салмай карт ойнамагъа ёл кюямы?

– Карт ойнамагъа гери урула, акъча салып буса чы бирден бир. Карт ойнайган адамлар Есибиз Аллагъ берген заманны негъакъ харжлай. Аллагъу таала заманны бизге гъалал къазанмакъ, ибадат этмек, сыйлы Къуръанны, оьзге пайдалы китапланы охумакъ ва шолай башгъа тарыкълы затлагъа машгъул болмакъ учун берген.

Карт ойнамагъа булай себеплерден ярамай:

– Заманны тарыкъсыз, бош йибери, шондан бу дюньяда да, ахыратда да пайда ёкъ.

– Карт оюн Ислам динде гери урулагъан шеш-беш оюнгъа ошашлы. Гъадисде шо оюнну гъакъында булай айтылган: «Шеш-беш ойнайган гиши кюлланы донгуз этге ва къангъа сукъган йимик бола» (Муслим етишдирген).

– Карт ойнайганда оюнчуланы арасында кёп-кёп эришивлюклер, хитири къальв, ачув бола.

– Шолай оюнлар Аллагъны унутурта, намаз къылывну кюйдурта.

– Артдагъы вакътилерде мен эрим булан кёп эришемен, айрылагъан ерлеге де чыгъабыз. Шолай гезиклреде ол магъа: «Сен магъа къатын тюгюлсен», – деген сёзлени де айтган. Энни билмеге сюемен, шо сёзлерден сонг биз айрылган болабызмы?

– Талакъны (айрылывну) сёзлери эки тюрлю бола: саригъ – айрылывну тувра сёзлери ва кинаят – айрылывну сёзлери тувра айтылмай, тек шо мурутгъа тутула. Масала, эри: «Мен сени дагъы гёрмеге соймеймен» яда «Сен магъа дагъы тарыкъ тюгюлсен», – деп айтып, айрылмагъа мурад тутган буса, шо сёзлер айрылывгъа санала. Эгер де эри шо сёзлени айрылмагъа мурад тутмай айта буса, шолайлыкъда айрылыв да болмай. «Сен магъа къатын тюгюлсен» деген сёзлер де кинаятгъа гире.

«Равзат ат-талибин» деген китапта булай язылган: «Эгер де эри къатынны: «Сен магъа къатын тюгюлсен» деген сёзлени айтса, алимлени кёбюсю шо сёзлени кинаятгъа гысаплай».

Шогъар гёре, шо сёзлени айтаганда эри айрылмагъа хыял этмей болган буса, айрылыв да болмай. Амма нечик болса да, сизге имамны янына бармагъа, болган ишни толу кюйде ахтармагъа яхшы болур. Ол сизге ва эригизге тийишли насигъат эгер, англагъы берир. Эригиз имамны янына бармагъа рази тюгюл буса, ону уьюгюзге чакъырмагъа да боласыз.

– Къабурларда межитни бир гесек ери бар, демек вакъфу. Онда межит къурмагъа хыял якъ. Шо ерни сатып алып, къабурлар учун кюлламагъа яраймы?

– Межит къурмакъ учун берилген ер шосагъат вакъфу бола, шо ерни тапшурган адам вакъфуну атын тутмаса да. Шондан сонг бу ер межитни топурагъы деп тюгюл, межит деп санала. Шонда межит къурулса да, къурулмаса да шо ер межит деп санала. Шо топуракъгъа межитге янашаганда йимик янаша. Демек, шо ерге межит деп айтмагъа ярай.

Амма топуракъ межитни пайдасына бериле деп айтылган буса, масъала булай къатты салынмай. Шо ерде межит къурмагъа да, ону ижарагъа бермеге де яратыла. Ижарадан гелеген гъакъ буса, межитни тарыкъ-герегине харжлана. Нечик болса да, вакъфуну сатмагъа чы ярамай.

Оьрде айтылган сёзлеге гёре, шо топуракъны сатып алмагъа ва къабурлагъа деп бермеге ихтияр ёкъ.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрикабызгъа SMS-лер геле. Тюнде шола-ны беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: 8-928-800-01-97

– Неге Ислам дин тазалыкъгъа шонча да агъамиятлы янаша?

– Гертиден де, Ислам дин къаркъараны тазалыгъына ва умуми тазалыкъгъа айрыча агъамият бере. Шону гертилигин бусурман ихтиярланы гъакъындагъы гъар дин китап «Тагъара» (тазалыкъ) деген бёлюкден башланагъаны да исбатлай.

Аллагъны Элчиси ﷺ: «Тазалыкъ – динни яртгысы», – деген (Муслим етишдирген).

Ондан къайры, Пайхаммар ﷺ бизге тырнакъланы кырккымагъа, тишлени тазаламагъа, опуракъны ва уьйню тазалыкъда сакъламагъа, къаркъараны бир-бир ерлеринден тюклени тайдырмагъа, устью-бойну таза сакъламагъа, сакъалны гъайын этмеге буюрган. Демек, бусурман гиши оьзюн де, айланасын да тазалыкъда сакъламагъа герек.

Есибиз Аллагъ Къуръанда булай айта (магънасы): «Гертиден де, Аллагъ товба этегенлени де, тазалангъанланы да сюе» («Аль-Бакъара» сура, 222-нчи аят).

Тазалыкъны болдураган, таза юройген бусурман гиши шону булан оьзюне де уллу пайда гелтире, Яратгъаныбызны разилигин де къазана. Шо саялы Ислам дин тазалыкъгъа булай ажайып агъамият бакъдыра ва бусурманлагъа даим таза ва аригъ гёрюнюшлю турмагъа буюра, шо саялы уллу шабагъат да берилежек, деп айтыла.

Рузнама

Март

Гюн лер	Эргенги	Гюн тувув	Тюш	Экинни яссы	Ахшам	Яссы
1	04:51	06:24	12:04	15:08	17:40	19:10
2	04:49	06:23	12:04	15:09	17:41	19:11
4	04:46	06:19	12:03	15:11	17:44	19:14
6	04:42	06:16	12:03	15:12	17:46	19:16
8	04:39	06:13	12:02	15:14	17:49	19:19
10	04:35	06:09	12:02	15:15	17:51	19:21
12	04:32	06:06	12:01	15:17	17:54	19:24
14	04:28	06:02	12:01	15:18	17:56	19:26
16	04:25	05:59	12:00	15:20	17:58	19:28
18	04:21	05:55	12:00	15:21	18:01	19:31
20	04:17	05:52	11:59	15:22	18:03	19:33
22	04:13	05:48	11:58	15:24	18:05	19:35
24	04:09	05:45	11:58	15:25	18:08	19:38
26	04:05	05:41	11:57	15:26	18:10	19:40
28	04:01	05:38	11:57	15:27	18:13	19:43
30	03:57	05:34	11:56	15:28	18:15	19:45

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению
Духовного управления
мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Главный редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Канонический редактор
Абдулла АДЖИМОЛЛАЕВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУХИДДИНОВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.
Заказ № _____

Сдано в печать:
(график) 31 января 2017 г. в 18:00
(факт) 31 января 2017 г. в 18:00

Тираж 2 350 экз.

Адрес редакции:
367027, РД, г. Махачкала,
проспект Акушинского, 5-я линия, 19.
Телефон редакции: 8-928-530-59-70.

Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222.
по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.

E-mail: assalamweb@gmail.com
www.assalam.ru